Informacje prasowe sieci Eurydyce

Kluczowe dane o szkolnictwie wyższym – wydanie 2007

Szkolnictwo wyższe w Europie podlega gruntownym przemianom, które wiążą się ściśle z realizacją idei budowania europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, z terminem ukończenia wyznaczonym na rok 2010. Ustanowienie tego obszaru stanowi najważniejszy cel Procesu Bolońskiego. Szkolnictwo wyższe odgrywa również ważną rolę w realizacji Strategii Lizbońskiej mającej na celu stworzenie w Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki opartej na wiedzy.

Nowa publikacja Eurydice zawiera informacje dotyczące powszechności dostępu i zasad finansowania szkolnictwa wyższego, a także koncentruje się na wymiarze społecznym szkolnictwa wyższego oraz na mobilności studentów. Przedstawia różne strategie dotyczące szkolnictwa wyższego wdrażane w poszczególnych krajach i pokazuje, jak wiele zostało jeszcze do zrobienia np. w dziedzinie mobilności studentów.

Publikacja została sfinansowana ze środków Komisji Europejskiej. Prezentowane dane pochodzą z roku 2005/06 (Eurydice) oraz 2003/04 (Eurostat).

Kto płaci za studia? Jaki odsetek funduszy pochodzi ze środków publicznych?

Studia wyższe są w przeważającej części finansowane z funduszy publicznych, dotyczy to ponad 70% studentów w całej Unii Europejskiej. Sektor prywatny w szkolnictwie wyższym praktycznie nie istnieje z wyjątkiem Polski, Cypru, Portugalii i Rumunii.

W większości krajów dominuje model bezpośredniego finansowania uczelni, a przeważająca część środków jest przeznaczona na pokrycie kosztów procesu dydaktycznego.

Liczba studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego jest bardzo zróżnicowana w poszczególnych krajach – od 10 w Słowacji, Finlandii, Szwecji i Islandii do ponad 25 w Grecji i Słowenii.

Wydatki na szkolnictwo wyższe w przeliczeniu na studenta są przeważnie najniższe w krajach, w których przypada najwyższa liczba studentów na jednego nauczyciela akademickiego. Jednakże, w przypadku wydatków w przeliczeniu na jednego studenta, ważną rolę odgrywa poziom wynagrodzeń nauczycieli akademickich, dlatego też w niektórych krajach wydatki te są znacznie wyższe niż w innych, mimo że liczba studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego jest taka sama. Na przykład w Bułgarii liczba studentów na jednego nauczyciela akademickiego wynosi poniżej 15, a wydatki na szkolnictwo wyższe w przeliczeniu na studenta są jednymi z najniższych w Europie, podczas gdy w Zjednoczonym Królestwie wydatki te są jednymi z najwyższych w Europie, a liczba studentów przypadających na jednego nauczyciela akademickiego wynosi 18.

Czy studenci płacą za studia?

W kilkunastu krajach studia wyższe można określić jako bezpłatne. Patrz rysunek 1.

Rysunek 1: Rodzaje opłat wnoszonych corocznie przez studentów studiów dziennych stacjonarnych (ISCED 5) w uczelniach publicznych lub prywatnych utrzymywanych z budżetu państwa, 2005/06

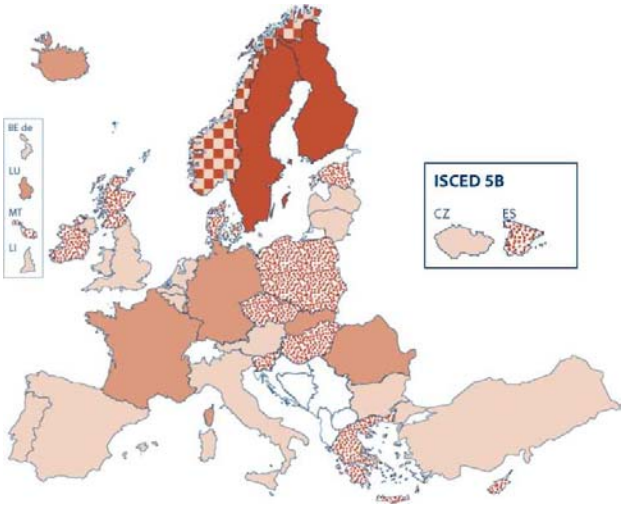

Wyłącznie roczne składki na organizacje studenckie

Coroczne opłaty administracyjne (oraz możliwe składki na organizacje studenckie)

Corocznie opłacane czesne (oraz możliwe opłaty administracyjne i/lub składki na organizacje studenckie)

Brak czesnego lub innych stałych opłat obowiązkowych

W czternastu krajach studenci płacą czesne, przeważnie jest to roczna opłata w wysokości od 200 do 1000 PPS euro (PPS euro – standardowa, przeciętna dla całej grupy badanych krajów, umowna jednostka siły nabywczej). Szkoły wyższe mają często prawo do definiowania czesnego w ramach centralnie określonych limitów, na przykład tak jak we Włoszech, czy od roku 2006/07 w Anglii i Irlandii Północnej.

Piętnaście krajów pobiera wyższe opłaty (lub tam, gdzie nie ma czesnego, w ogóle je pobiera) od studentów powtarzających rok lub przedłużających naukę. Wysokość pobieranej kwoty pozostaje zwykle do decyzji danej uczelni, choć w kilku krajach jest regulowana centralnie. Patrz: Rysunek 2.

Rysunek 2: Opłaty specjalne wnoszone przez studentów za nieuprawnione przedłużanie okresu studiowania (ISCED 5), 2005/06

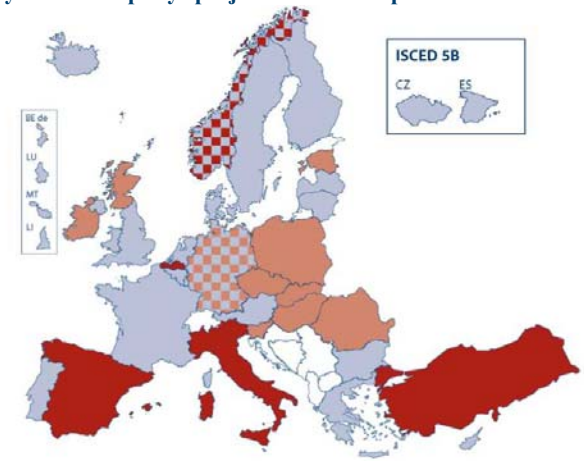

Czesne płacone przez studentów wyłącznie w przypadku powtarzania okresu studiów (utrata prawa do studiów bezpłatnych)

Podwyższone czesne w przypadku powtarzania okresu studiów

Brak opłat specjalnych

Kwoty płacone przez studentów w przypadku powtarzania okresu studiów (jeśli uregulowane centralnie)									
Belgia-Wsp. Flamandzka		Czechy		Niemcy (6 landów)		Węgry		Turcja	
Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum
zróżnicowana	PPSEUR 978	PPS EUR 495	zróżnicowana	PPSEUR 472	PPSEUR 849	zróżnicowana	PPSEUR 769	PPSEUR 82	PPSEUR 919

Jakie formy wsparcia materialnego są dostępne dla studentów?

W wielu krajach, w których uczelnie pobierają czesne od studentów, władze krajowe oferują różne zniżki lub zwolnienia z opłat za studia. Wsparcie jest dostępne w zależności od dochodów rodziny studenta. W niektórych krajach pomoc ma charakter stypendium lub pożyczki, lub obie formy wsparcia są udzielane łącznie. Stypendia i pożyczki (lub ich połączenie) stanowią najbardziej powszechną formę materialnego wsparcia dla studentów. Dalsze wypłacanie środków jest często uzależnione od pozytywnych wyników studenta. Pożyczki są zwykle dostępne w kwotach wyższych niż stypendia, a ich poziom waha się od 1500 PPS euro do 4500 PPS euro rocznie. Najwyższe roczne stypendia oferują Dania (5759 PPS euro), Luksemburg (7383 PPS euro) i Austria (7013 PPS euro).

Pożyczki są dostępne na specjalnych, dogodnych warunkach, dotyczy to zarówno oprocentowania pożyczki, jak również zasady rozpoczęcia spłaty dopiero po ukończeniu studiów. Natomiast miesięczna rata spłaty pożyczki jest uzależniona od dochodu absolwenta jedynie w czterech krajach – w Polsce, Islandii, Zjednoczonym Królestwie i na Węgrzech. Jednakże, kwota pożyczki może zostać umorzona lub zredukowana w większości krajów, oczywiście po spełnieniu pewnych warunków. Jedynie w Rumunii pożyczki studenckie przyznaje się na warunkach komercyjnych, wymaga się ich spłaty podczas trwania studiów i nie uzależnia się miesięcznych rat spłaty od dochodów rodziny studenta. Pomyślne ukończenie studiów w terminie prowadzi do umorzenia pożyczki (w Holandii) lub jej zredukowania (Niemcy i Luksemburg).

Spośród 22 krajów, które oferują studentom preferencyjne warunki zakwaterowania, tylko siedem wyznaczyło górny limit takich opłat (od 61 PPS euro do 338 PPS euro). Liczba dostępnych miejsc w domach akademickich jest bardzo ograniczona – jedynie poniżej 15% studentów może korzystać z tego typu zakwaterowania. Wyjątek stanowią studenci bułgarscy (24%) i węgierscy (22%). Belgia, Szwecja, Zjednoczone Królestwo i Norwegia w ogóle nie mają przepisów odnoszących się do zakwaterowania studentów.

Osiemnaście krajów europejskich oferuje wsparcie materialne dla rodziców studentów w postaci zasiłków rodzinnych, ulg podatkowych lub obu tych sposobów łącznie.

Którzy studenci najchętniej wyjeżdżają i do jakich krajów?

Jeśli wyłączymy z porównań możliwości jakie oferują unijne programy mobilności studentów, zaledwie niewielki odsetek (mniej niż 2%) studentów podejmuje studia za granicą – w większości są to mężczyźni i studenci doktoranccy. Belgia, Austria i Zjednoczone Królestwo przyjmują więcej studentów zagranicznych niż pozostałe kraje europejskie. Prawie wszystkie kraje wspierają mobilność studentów, ale zwykle pod pewnymi warunkami. Najczęściej stosowany warunek to wymóg kontynuowania studiów rozpoczętych w uczelni macierzystej. Szczególnie mobilni są studenci z krajów, które oferują ograniczone możliwości podejmowania studiów wyższych – z Cypru (55% studiuje za granicą), Islandii i Liechtensteinu. Najmniej mobilni są studenci hiszpańscy, polscy i brytyjscy.

Kto korzysta ze studiów doktoranckich?

Absolwenci studiów doktoranckich stanowią bardzo niewielki odsetek populacji (poniżej 1% populacji w wieku 25-64 lata), ale w wielu krajach liczba studentów doktoranckich rośnie szybciej niż liczba studentów w szkołach wyższych. Największy odsetek studentów doktoranckich podejmuje studia w dziedzinach nauk ścisłych i technicznych (39% studentów) i większość z nich stanowią mężczyźni. Kontrastuje to wyraźnie z trendami obserwowanymi wśród słuchaczy studiów licencjackich i magisterskich, gdzie kobiety stanowią przeważającą większość, a najczęściej wybierane kierunki studiów to nauki społeczne, zarządzanie i prawo.

Informacje o publikacji:

Tytuł**: *Key Data on Higher Education in Europe – 2007 Edition* (Kluczowe dane o szkolnictwie wyższym w Europie – wydanie 2007).**
Data publikacji: **wrzesień 2007**

Publikacja jest dostępna w języku angielskim na stronach internetowych Eurydice:
http://www.eurydice.org
Publikacja jest również dostępna w wersji francuskiej i będzie dostępna w wersji niemieckiej w grudniu 2007 roku.
Wersja drukowana (publikacja bezpłatna) jest dostępna na zamówienie w:

Krajowe Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Ul. Mokotowska 43
00-551 Warszawa
Tel. (22) 622 37 12 w. 107 lub 628 60 12
e-mail: eurydice@socrates.org.pl

Inne publikacje Eurydice dotyczące szkolnictwa wyższego w Europie:

Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2006/07: national trends in the Bologna process - Struktury systemów szkolnictwa wyższego w Europie. Wkład poszczególnych państw w realizację Procesu Bolońskiego. Wydanie 2006/07

Decision-making, advisory, operational and regulatory bodies in higher education , Volume 5, European Glossary on Education -Europejski Glosariusz Edukacyjny „Instytucje decyzyjne, doradcze, administracyjne oraz nadzorcze w szkolnictwie wyższym", Tom 5

Governance in Higher Education in Europe - Kierowanie szkolnictwem wyższym w Europie (przewidziany termin publikacji – koniec roku 2007).

EURYDICE, sieć informacji o edukacji w Europie, istnieje od 1980 roku, a w latach 1995-2000 była częścią programu Socrates. Obecnie znajduje się w strukturze Programu „Uczenie się przez całe życie". Sieć składa się z biur krajowych utworzonych przez ministerstwa edukacji poszczególnych krajów i z biura europejskiego utworzonego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury). EURYDICE, pracując dla twórców polityki edukacyjnej i świata edukacji, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej i wskaźniki dotyczące różnych poziomów edukacji.